

OLÁH MIKLÓS (NICOLAUS OLAHUS)

(Nagyszeben, 1493. január 10. – Nagyszombat, 1568. január 15.)

Tanulmányait 1505-ben a váradi káptalani iskolában kezdte, majd bekerült II. Ulászló udvarába. Onnan Szathmáry György pécsi püspök szolgálatába állt és egyházi pályára lépett: felszentelését követően székesfehérvári kanonok lett. 1522-ben már komáromi főesperes, majd 1526-tól II. Lajos és felesége, Habsburg Mária titkáraként működött. A mohácsi csata után az özvegy királynő kíséretében külföldre távozott, majd miután a királynőt Németalföld régensévé nevezték ki, 1531-ben Brüsszelben telepedtek le. Itt kiterjedt levelezést folytatott nemcsak az otthon maradottakkal, hanem elnyerte a németalföldi humanisták (például Rotterdami Erasmus) barátságát is. Saját bevallása szerint 1539-ben, de legkésőbb 1542-ben hazatért s I. Ferdinánd király szolgálatában elindult látványos egyházpolitikai karrierje: 1543-tól zágrábi püspök, 1548-tól egri püspök, 1553-tól haláláig esztergomi érsek volt. 1560-tól Hont vármegye főispánja, 1562-től királyi helytartó. 1543-tól alkancellár, majd 1553-tól főkancellár, a Magyar Udvari Kancellária működésének megújítója. Mecenatúrája, könyvgyűjteménye és szervezőképessége messze földön híressé tette. 1561-ben ő hozta be a jezsuita rendet és alapította meg Nagyszombatban a jezsuita akadémiát. Egyházfőként a terjedő reformáció elleni küzdelmet tűzte ki fő célul, zsinatok formájában igyekezett a katolikus egyház működését megreformálni.

Legfontosabb műveit németalföldi önkéntes száműzetése idején szerezte. Meg akarta írni a magyarok történetét a kezdetektől saját koráig, de csak az első két kötettel készült el: a *Hungariával* (1536) és az *Athilával* (1537). Míg az előbbiben Magyarország régi dicsőségének állít emléket, az utóbbiban a magyarok őstörténetét ismerteti korábbi történetírók munkái alapján – mindkét munkán a Mátyás korabeli propaganda hatása érződik. Verseket is írt, ezek közül a legismertebb a Rotterdami Erasmus halálára írt sírverse (1536). Mind történeti munkáival, mint verseivel kivívta kortársai tiszteletét és megbecsülését, amiről mindenekelőtt levelezéséből értesülhetünk. Humanistaként nem csupán az írásba és verselésbe kóstolt bele, hanem a leveleiből is kiválogatott, összemásoltatott és saját kezűleg végigjavított egy óriási korpusznyi *(Epistolae familiares, 1527–1539)*. Mind a válogatás, mind a javítás során az elsődleges szempont nem csupán humanista műveltségének megcsillogtatása volt, hanem bizonyítása egyszersmind a Habsburgokhoz való töretlen lojalitásának és a katolikus hitben való megmaradásának. A kötet reprezentációs céllal készült: a Németalföldön híressé vált humanista hazatérésének, egyházi karrierjének megalapozását volt hivatott szolgálni. Későbbi munkái elsősorban liturgikus vonatkozásúak (*Breviarium, 1558*), illetve elvéve nyomait találjuk történetírói ambíciói meglétének is (*Chronicon breve, 1564; Ephemerides, 1552*). Műveit latinul írta, ahogyan levelei többségét is, eltekintve néhány magyar és német nyelvű missziliztól.

Szilágyi Emőke Rita

Ajánlott irodalom: Fazekas István: Oláh Miklós reformtörökvései az esztergomi egyházmegyében 1553–1568 között. *Történelmi Szemle*, 2003.; Fodor István: *Oláh Miklós Hungáriája*. Bp., 1990.; Szilágyi Emőke Rita: Oláh Miklós mint szerkesztő. Szerkesztési eljárások és cenzúra-típusok az *Epistolae familiares*ban. In: *Stephanus noster*. Szerk. Jankovics József et al. Bp., 2015.

Oláh Miklós

Donat Hübschmann fametszete, 1560

MNM